

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII
CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU CURRICULUM

PROGRAMĂ ȘCOLARĂ PENTRU CICLUL SUPERIOR AL LICEULUI

L I M B A G R E A C Ă

Filiera vocațională, profil teologic

Specializarea teologie ortodoxă

CLASA A XI-A

Aprobat cu Ordin al ministrului

Nr. 3252/ 13.02.2006

București, 2006

NOTĂ DE PREZENTARE

Curriculum de *Limba greacă veche* pentru clasa a XI-a a fost elaborat avându-se în vedere:

- curriculumul pentru limba greacă veche, clasa a IX-a, respectiv a X-a;
- reperele specificate în OMEdC nr. 5718/ 22.12. 2005 privind planurile-cadru pentru ciclul superior al liceului; această disciplină se studiază 1 oră pe săptămână la filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie ortodoxă.

Structura documentului este următoarea:

1. **Competențe generale** (definite ca ansambluri structurate de cunoștințe și deprinderi care se formează pe întreaga durată a liceului);
2. **Valori și atitudini** (ce urmează a fi formate pe întreg parcursul liceal);
3. **Competențe specifice** (derivate din competențele generale și care se formează pe durata unui an de studiu) corelate cu **forme de prezentare a conținuturilor**. Această corelare constituie fundamentul curriculumului, deoarece prezintă nu numai ce se învață ci, mai ales, de ce anume se învață anumite conținuturi. Competențele specifice sunt obligatorii și devin instrumente adecvate în proiectarea și organizarea conținuturilor.
4. **Sugestii metodologice**, structurate pe două domenii:
 - Conținuturile recomandate sunt:
 - specii literare (prezintă autorii care vor fi studiați și modalități de abordare a speciilor literare);
 - elemente de civilizație greacă (ospetele în Grecia clasică; căsătoria în Atena epocii clasice);
 - elemente de construcție lingvistică (conțin categorii de structuri lingvistice grecești)
 - funcții comunicative ale limbii (este indispensabilă folosirea limbii române/materne).
 - Scurt ghid metodologic (sugestii oferite ca sprijin pentru proiectarea și realizarea demersului didactic)

Noutatea abordării constă în următoarele:

- studierea unei specii literare și a unor elemente de civilizație greacă, pe baza unor fragmente semnificative, cu un conținut retoric, literar și religios;
- descongestionarea conținutului lingvistic (se va insista pe exersarea elementelor de sintaxa propoziției și a frazei – specifice limbii grecești – a căror cunoaștere este necesară pentru traducerea unui text grecesc; elementele de morfologie se vor întemeia mai ales pe morfemele deja studiate);
- descongestionarea conținutului tematic (numărul autorilor greci studiați se reduc la trei, iar textele din autorii creștini constituie doar instrumente în vederea ilustrării anumitor genuri și specii literare grecești clasice sau mărturii ale existenței anumitor elemente de civilizație comune lumii grecești și lumii mediteraneene).

Valorile și atitudinile sunt comune pentru toate tipurile de programe de limbi clasice.

Setul de competențe specifice corelate cu forme de prezentare a conținuturilor este urmat de sugestii metodologice de aplicare, menite să sprijine cadrele didactice în vederea organizării unui demers didactic modern și eficient.

Capitolul de sugestii metodologice cuprinde:

1) **liste de conținuturi**, recomandate de Comisia Națională pentru fiecare programă în vederea construirii demersului didactic; în aceste liste se regăsesc: autori și opere, pentru contextualizarea activităților de învățare; elementele de construcție lingvistică, cu care se va opera pe parcursul activităților.

2) **scurt ghid metodologic**, pentru înlesnirea proiectării și desfășurării activității la clasă.

COMPETENȚE GENERALE

1. Receptarea, analiza și aplicarea în exerciții a unei varietăți de structuri lingvistice și de documente originale prezente în literatura greacă veche
2. Transferul și medierea mesajelor orale și scrise în diverse situații de comunicare
3. Folosirea unor instrumente de analiză în scopul interpretării unei varietăți de texte literare grecești

VALORI ȘI ATITUDINI

- Descoperirea structurilor clasice aflate la baza culturii europene
- Conștientizarea rolului civilizației grecești în conturarea spiritualității răsăritene de inspirație bizantină
- Dezvoltarea gândirii analitice și critice prin stimularea curiozității intelectuale față de domenii înrudite
- Reflecția valorică asupra propriei persoane și asupra celorlalți prin raportarea la modele oferite de Sfânta Scriptură și de operele teologice ale Sfinților părinți de limbă greacă

Programa de limba greacă veche - pentru filiera vocațională, profil teologic
COMPETENȚE SPECIFICE ȘI FORME DE PREZENTARE A CONȚINUTURILOR

1. Receptarea, analiza și aplicarea în exerciții a unei varietăți de structuri lingvistice și de documente originale prezente în literatura greacă veche

Competențe specifice	Forme de prezentare a conținuturilor
1.1 identificarea vocabularului specific limbajului retoric, religios și literar	- elemente de lexic din textele autorilor: Homer, Hesiod, Demostene, <i>Noul Testament</i> , Sfinții Părinți, scriitori bizantini
1.2 recunoașterea unor mărci morfologice la nivelul propoziției și exersarea lor	- pronumele posesiv - indicativul aorist radical tematic activ - verbele în -μι (τίθημι și δίδωμι): caracteristici; indicativul prezent, imperfect, aorist și perfect activ; infinitivul prezent, viitor, aorist și perfect activ
1.3 identificarea valorii sintactice a părților de propoziție, a relațiilor sintactice de tip complex la nivelul frazei și exersarea acestora	- noțiuni de sintaxă a cazurilor: - prepoziții construite doar cu acuzativul (ὡς, ὡς, εἰς) - prepoziții construite doar cu dativul (ἐν, σὺν) - prepoziții construite doar cu genitivul (ἀντί, ἀπό, ἐκ, πρό) - elemente de sintaxă a frazei: - completiva participială - subordonata relativă cu indicativul (propriu-zisă)
1.4 identificarea unor mărci ale discursului oratoric și religios: <i>prooimion</i> (exordium); <i>diegesis</i> (narratio); <i>pistis</i> (probatio); <i>epilogos</i> (peroratio)	- Demostene (<i>Despre coroană</i>) - Sfinții Părinți
1.5 identificarea sensului într-un text grecesc de complexitate medie prin traducerea acestuia cu ajutorul dicționarului grec-român (francez, englez etc.)	- Homer, Hesiod, Demostene, <i>Noul Testament</i> , Sfinții Părinți, scriitori bizantini

2. Transferul și medierea mesajelor orale și scrise în diverse situații de comunicare

Competențe specifice	Forme de prezentare a conținuturilor
2.1 Completarea informațiilor necesare pentru înțelegerea și interpretarea unor texte, folosindu-se materiale auxiliare	- enciclopedii, traduceri literare, biblie
2.2 Sintetizarea sub formă de schemă/ fișe a conținutului unui mesaj scris	- schițe, tablouri sinoptice, fișe

3. Folosirea unor instrumente de analiză în scopul interpretării unei varietăți de texte literare grecești

Competențe specifice	Conținuturi
3.1 analiza și interpretarea unor texte literare și religioase prin prisma reflecției personale	- Homer, Hesiod, Demostene, <i>Noul Testament</i> , Sfinții Părinți, scriitori bizantini
3.2 identificarea elementelor definitorii pentru arta discursului și a eposului grecesc	- epopeea: Homer, <i>Iliada</i> și <i>Odissea</i> - poemul didactic și genealogic: Hesiod <i>Munci și zile</i> , <i>Theogonia</i> - proza oratorică: Demostene, <i>Despre coroană</i> - proza religioasă: <i>Noul Testament</i> , Sfinții Părinți
3.3 recunoașterea mărcilor estetice ale unor genuri și specii literare grecești	- epopeea: Homer, <i>Iliada</i> și <i>Odissea</i> - poemul didactic și genealogic: Hesiod <i>Munci și zile</i> , <i>Theogonia</i> - discursul: Demostene, <i>Despre coroană</i> - proza religioasă: <i>Noul Testament</i> , Sfinții Părinți

SUGESTII METODOLOGICE

NOTE:

1. Comisia Națională de limba greacă veche recomandă ca, pentru formarea și dezvoltarea competențelor specifice, precum și a valorilor și atitudinilor prevăzute în programă, să fie utilizate conținuturile din listele de mai jos.
2. Pentru realizarea conținutului tematic și lingvistic (1oră/săptămână) se recomandă selectarea unor texte originale din următorii autori: Homer, Hesiod, Demostene (50%), un procent de 30% se va aloca studierii autorilor religioși, iar un procent de 10% va conta pentru studierea unor autori bizantini.

A. CONȚINUTURI RECOMANDATE

1. Construcții lingvistice

1.1. Se recomandă utilizarea noilor structuri lingvistice:

- noțiuni de morfologie:
 - pronumele posesiv
 - indicativul aorist radical tematic activ
 - verbele în -μι (τίθημι și δίδωμι): caracteristici; indicativul prezent, imperfect, aorist și perfect activ; infinitivul prezent, viitor, aorist și perfect activ
- noțiuni de sintaxă a propoziției:
 - prepoziții construite doar cu acuzativul (ως, αντά, εις)
 - prepoziții construite doar cu dativul (εν, συν)
 - prepoziții construite doar cu genitivul (αντί, από, εκ, πρό)
- elemente de sintaxă a frazei (*completare*):
 - completiva participială
 - subordonata relativă cu indicativul (propriu-zisă)

1.2. În cadrul exersării elementelor de limbă, prin exerciții și traduceri, se vor consolida:

- părțile de vorbire (substantivul, adjectivul, pronumele, verbul),
- sintaxa propoziției (complementul comparativului și superlativului),
- sintaxa frazei (subordonate specifice limbii grecești: participialele relative și absolute, subordonata infinitivală).

2. Autori, opere și elemente de civilizație greacă

Se recomandă ca activitățile de învățare să fie proiectate și realizate, ținându-se seama, în principiu de genurile și speciile recomandate:

- epopeea arhaică (*Iliada*, *Odiseea*), Homer
- poemul didactic și genealogic (*Munci și zile*, *Theogonia*), Hesiod
- discursul (*Despre coroană*) – Demostene
- literatura religioasă – *Noul Testament*, Sfinții Părinți
- elemente de civilizație greacă: ospetele în Grecia antică; căsătoria în Atena epocii clasice;

B. SCURT GHID METODOLOGIC

Această îndrumare metodologică propune o direcționare a proiectării didactice, avându-se în vedere: un document cu caracter național (Curriculum Național), un model de planificare calendaristică și o proiectare a unei unități de învățare. De asemenea, se oferă pentru fiecare tip de competență generală un set de activități și exerciții. Cât despre evaluarea procesului care se desfășoară în clasă, în vederea reglării lui prin feed-back, se sugerează ca instrument complementar de evaluare: proiectul de grup, autoevaluarea.

I. Planificarea calendaristică

Planificarea calendaristică este un instrument de interpretare personalizată a programei, care asigură un demers didactic concordant cu situația concretă din clasă. Se recomandă ca planificările calendaristice să fie elaborate pentru întreg anul școlar, pentru a se avea o imagine de ansamblu asupra realizării curriculum-ului pe întreg anul.

Elaborarea planificărilor pentru clasa a XI-a presupune următoarele etape:

1. Studierea atentă a programei și a manualului pentru care s-a optat.
2. Corelarea competențelor și conținuturilor din programă cu unitățile / lecțiile din manual în care se regăsesc.
3. În funcție de interesele elevilor și numărul de ore alocat, se vor căuta alte resurse didactice.
4. Stabilirea succesiunii unităților de învățare (oră de curs) și detalierea conținuturilor tematice/ lingvistice pentru fiecare unitate în raport cu acele competențe specifice care le sunt asociate prin programă.
5. Alocarea timpului considerat necesar pentru fiecare unitate de învățare, în concordanță cu competențele specifice vizate.

Structura planificării calendaristice

Nr. U.Î.	Conținuturi ale U.Î. ▪ autor/operă ▪ lingvistic	Competențe specifice vizate	Număr de ore alocate	Săptămâna	Observații (amendamente)

În această rubrică vor fi incluse și valorile și atitudinile vizate cu preponderență de unitatea de învățare respectivă.

II. Proiectarea unei unități de învățare

Metodologia de proiectare a unei unități de învățare constă într-o succesiune de etape înlănțuite logic, ce contribuie la detalierea conținuturilor, în vederea formării competențelor specifice.

Etapile proiectării sunt aceleași oricare ar fi unitatea de învățare vizată.

Detalii ale conținuturilor unității de învățare	Competențe specifice vizate	Activități de învățare	Resurse	Evaluare
Ce?	De ce?	Cum?	Cu ce?	Cât? (În ce măsură?)
- tema (detaliată pe lecții) - text / tip de text				

III. Tipuri de activități și exerciții recomandate pentru demersul didactic

- exerciții de identificare a diferitelor tipuri de limbaje (retoric, epic și religios)
- exerciții de recunoaștere a neologismelor cu etimon grecesc sau greco-latin
- exerciții de recunoaștere a diferitelor sensuri și funcții sintactice ale unor cazuri după tipul de prepoziție utilizată
- exerciții de construire a propozițiilor complete, participiale și a propozițiilor relative propriu-zise; exerciții de transfer
- exerciții de înlocuire a unor propoziții complete participiale cu propoziții complete infinitivale
- exerciții de discriminare a mărcilor discursului (oratoric, epic, religios etc.)
- exerciții de traducere cu ajutorul dicționarului grec-român (francez, englez etc.)
- exerciții de consultare a materialului bibliografic și realizarea unor scheme, sinteze, fișe etc.
- exerciții de analiză a unor texte epice, oratorice și religioase
- exerciții de familiarizare cu unele concepte operaționale specifice artei discursului (figuri retorice) și eposului (aspecte paradigmatic: formule epice; aspectul sintagmatic: succesiunea părților constitutive ale unui text epic)
- exerciții de recunoaștere a speciilor și genurilor literare grecești
- exerciții de identificare a influențelor exercitate asupra literaturii grecești de gândirea religioasă.

IV. Evaluarea

Evaluarea formativă, continuă și regulată este implicită demersului pedagogic curent în orele de limbă greacă, permițând, atât profesorului cât și elevului, să cunoască nivelul de achiziționare a competențelor și a cunoștințelor, să identifice lacunele și cauzele lor, să facă remedierile care se impun în vederea reglării (ajustării) procesului de predare / învățare. Pentru a se realiza o evaluare cât mai completă a învățării, este necesar să se aibă în vedere, mai ales în evaluarea formativă continuă, evaluarea nu numai a produselor activității și învățării elevilor, ci și a proceselor de învățare, și a competențelor achiziționate, a atitudinilor dezvoltate, precum și a progresului elevilor. Este evident că modalitățile (metode, instrumente) tradiționale de evaluare nu pot acoperi toată această paletă de rezultate școlare care trebuie evaluate. În aceste condiții, pentru a putea obține cât mai multe date relevante privind învățarea, este necesar ca pentru evaluare profesorii să facă apel la metode și instrumente complementare de evaluare.

Pentru evaluarea achizițiilor elevilor (în termeni cognitivi, afectivi și performativi), a competențelor lor de comunicare și interrelaționare, la limba greacă se recomandă utilizarea cu preponderență a proiectului didactic, obligatoriu pentru cultul ortodox și greco-catolic.

Mai jos sunt prezentate câteva repere și sugestii pentru utilizarea proiectului ca instrument complementar de evaluare.

PROIECTUL

Proiectul este o activitate complexă de învățare care poate fi folosit și ca instrument de evaluare, atât formativă, cât și sumativă. Proiectul este o activitate individuală și/sau în grup, dar sunt de preferat proiectele de grup deoarece încurajează cooperarea și dezvoltă competențe de lucru în echipă. Un avantaj important al proiectului este acela că oferă elevilor posibilitatea de a lucra în ritm propriu, dar respectând și ritmul echipei.

Proiectul a fost ales ca formă importantă de evaluare, în clasa a XI-a, din două motive: descongestionarea materiei și conștientizarea, în rândul elevilor, a rolului limbii și literaturii grecești la elaborarea modelului cultural european. În acest sens, subiectele alese de elevi pentru realizarea proiectelor vor demonstra fenomenul de continuitate a motivelor, a speciilor și genurilor literaturii grecești în literatura universală, precum și a literaturii religioase în formarea modelelor de gândire creștină. Ca teme de proiecte se pot alege, spre exemplu: "Arta discursului la greci, romani și români", "Epopoea homerică – matricea eposului eroic universal", "De la *Munci și zile* la *De rerum natura* și la *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său, Theodosie*" etc.

Proiectul îi determină pe elevi să ia decizii, să comunice, să negocieze, să învețe cooperând, să realizeze activități în mod independent, într-un cuvânt, îi ajută să participe direct la propria formare.

Metoda proiectului presupune activitatea pe grupe și necesită pregătirea în prealabil a profesorului și a elevilor în vederea unei bune cooperări.

Grupul poate fi alcătuit din două până la zece persoane în funcție de mărimea clasei, natura obiectivelor și experiența participanților, dar un număr de patru-cinci participanți reprezintă mărimea ideală pentru grupurile care au de îndeplinit obiective precise. Cu cât crește numărul membrilor, cu atât scade posibilitatea participării efective la toate activitățile a fiecăruia, dar poate crește complexitatea obiectivelor urmărite. Proiectele realizate de grupuri mari sunt de asemenea greu de monitorizat.

Proiectul este o activitate complexă care îi solicită pe elevi:

- să facă o cercetare (investigație)
- să realizeze proiectul propriu-zis
- să elaboreze raportul final
- să facă prezentarea publică a proiectului

Etapele realizării unui proiect sunt:

1. Alegerea temei.
2. Planificarea activității:
 - Stabilirea obiectivelor proiectului;
 - Alegerea subiectului în cadrul temei proiectului de către fiecare elev/grup;
 - Distribuirea responsabilităților în cadrul grupului;
 - Identificarea surselor de informare (manuale, proiecte mai vechi, cărți de la bibliotecă, izvoare istorice, presă, persoane specializate în domeniul respectiv, instituții, organizații guvernamentale etc.).
3. Cercetarea propriu-zisă.
4. Realizarea materialelor.
5. Prezentarea rezultatelor cercetării și/sau a materialelor create.
6. Evaluarea (cercetării în ansamblu, a modului de lucru, a produsului realizat).

Deși proiectul presupune un grad înalt de implicare a elevului în propria sa formare, aceasta nu are drept consecință non-angajarea profesorului. Dacă elevii urmează să realizeze și să prezinte eficient proiectele, atunci ei au nevoie de orientare, consiliere și monitorizare discretă în toate fazele activității. Profesorul rămâne așadar un factor esențial al procesului, mai ales dacă proiectul este folosit și ca instrument de evaluare a rezultatelor școlare.

Esența proiectului constă:

1. Într-un scop concret care să permită folosirea tehnicilor de muncă intelectuală.
2. Într-o responsabilitate comună a elevilor și a profesorului în planificare și execuție.
3. Într-o sarcină concretă în care activitățile lingvistice și activitățile practice (scrisul, tipărirea, pictarea, decuparea etc.) se întrepătrund.
4. Într-o utilizare autonomă a unor mijloace auxiliare (costume, computer, aparat foto, microfon, cameră de luat vederi, dicționare, scrisori, creioane, foarfece etc.).
5. În dobândirea unei experiențe concrete, practice, extinse dincolo de clasă.

Evaluarea cu ajutorul proiectului. Elevii pot fi notați pentru modul de lucru, pentru modul de prezentare și/sau pentru produsul realizat.

Activitatea în proiect a elevilor poate fi evaluată pe cinci dimensiuni:

- 1) operarea cu **fapte, concepte, deprinderi** rezultate din învățare (dacă cerința este ca elevii să-și elaboreze proiectul pe baza cunoștințelor dobândite în școală, ei au ocazia astfel să-și selecteze și să decidă ce date, fapte, concepte, deprinderi doresc să includă în proiect)
- 2) **competențele de comunicare** – se pot urmări toate categoriile de competențe de comunicare atât pe perioada elaborării proiectului, cât și la prezentarea acestuia (proiectele oferă elevilor ocazii de comunicare cu un public mai larg: cu profesorii, cu alți adulți și colegi într-un efort de colaborare și, nu în ultimul rând, cu ei înșiși)
- 3) **calitatea muncii**
- 4) **reflecția** (capacitatea de a se distanța față de propria lucrare, de a avea permanent în vedere obiectivele propuse, de a evalua progresul făcut și de a face rectificările necesare)
- 5) **produsul proiectului** – în măsura în care se face evaluarea competențelor elevului așa cum sunt ele materializate în produs

Profesorul evaluator este interesat și de alte două aspecte: **profilul individual** al elevului (ceea ce evidențiază proiectul în domeniul capacităților cognitive și al stilului de învățare ale elevului) și, respectiv, modul în care elevul s-a implicat în **comunicarea și cooperarea** nu numai cu alți elevi, dar și cu profesori, experți din exterior, precum și folosirea judicioasă de către acesta a diferitelor resurse (bibliotecă, muzee, internet).